

# STUDENTEN WEEKBLAD

Bibliotheek  
VAN DE  
Technische Hoogeschool  
DELFT.

8<sup>e</sup> Jaargang.  
No. 6.

REDACTEUREN: CH. E. DUTILH, D. A. DE FREMERY, J. A. SCHOUTEN,  
J. H. TELDERS, J. P. VALKEMA BLOUW, F. A. VENING MEINESZ,  
R. VER LOREN VAN THEMAAT. (DELFT)

N. J. C. VAN HASSELT, J. C. DE JOODE, K. F. KATZ, W. J. H. MASCHHAUPT.  
(AMSTERDAM)

Donderdag  
9 Nov. '05.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar. De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

J. WALTMAN JR.  
UITGEVER • DELFT

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen. Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Eerstvolgende Vergadering der Delftsche Redactie ten huize van den heer R. VER LOREN VAN THEMAAT, Oostsingel 86, op Dinsdag 14 November 1905, des middags om 4 uur.

Eerstvolgende Vergadering der Amsterdamsche Redactie ten huize van den heer K. F. KATZ, Weteringschans 233, op Maandag 13 November 1905, des avonds om 10 uur.

De Commissie tot Redactie van den Delftschen Studenten-Almanak maakt bekend, dat **ter invulling van de adressen** een naamlijst der ingeschrevenen ligt bij den Uitgever van den Almanak J. WALTMAN Jr. Binnenwatersloot, en in de keuken der T. H. tot 12 uur en op de S. P. na 12 uur.

J. P. VALKEMA BLOUW,  
Secretaris.

## Studiebelangen.

Overtuigd van de noodzakelijkheid dat de studenten meer ijveren voor de belangen die zij hebben bij de regeling van de studie aan de T. H. S., wil ik hier eenige opmerkingen maken in verband met de artikelen over Studiebelangen, voorkomende in de beide laatste nummers van het S.-W.

Ik ben het eens met den Heer X wanneer deze schrijft: „Is nu op zeker oogenblik een studiezaak van veel gewicht” dan vormt het Delftsch Studentencorps een solidair geheel en wil ten einde deze opvatting te argumenteeren er op wijzen dat er voor de leden van het D.S.C., behalve de belangen die alle ingeschrevenen aan de T.H.S. bij de regeling van studie en inrichting hebben, nog bijzondere zijn in zooverre ons Corpsleven beïnvloed wordt, door hetgeen de T.H.S. van de studenten eischt. Wij zijn er van overtuigd dat de aanstaande ingenieur zijne vorming niet uitsluitend kan ontvangen van de T.H.S., dat het Corps moet bevorderen een ontwikkeling, die, zoo niet van meer dan toch van minstens evenveel belang is als hetgeen de technische studie hem bijbrengt. En 't stemt mij droevig hier te moeten constateeren dat er menschen zijn, ja zelfs professoren, die dit niet volkomen beseffen, die niet inzien dat menschen die beschikken over meer kennis dan anderen, in 't bezit zijn van een machtswapen dat ten nadeele van anderen zal worden gebruikt wanneer zij als mensch laag staan of bekrompen zijn. Een ingenieur, een professor, elkeen die in de maatschappij een belangrijke positie bekleedt en in zijn menschzijn niet hooger staat dan een kind zou meer nut stichten wanneer hij eenvoudig werkman ware geworden.

Dat 't in de naaste toekomst noodig kan worden, dat het Corps opkomt voor de belangen die zij heeft bij de regeling van het onderwijs aan de T. H. S. zal u duidelijk worden, wanneer u met mij overweegt wat de gevolgen kunnen zijn van een verkeerde uitvoering van het Kon. Besluit v. d. 4den Juli 1905 art 17 waarbij bepaald wordt dat: „Om tot eenig deel dezer examens te worden toegelaten moet de examinandus door het indienen van behoorlijk gearmerkte teekeningen of verslagen het bewijs hebben geleverd van voldoende praktische beoefening der vakken, waarover het examen loopt.”

Bij de toepassing van dit artikel zal zich dadelijk als groote moeilijkheid voordoen de vraag wanneer men een teekening voor behoorlijk gearmerkt mag verklaren. Lost men de moeilijkheid op door als voorwaarde te stellen dat de teekeningen onder toezicht vervaardigd moeten zijn op de T. H. S. of daarmee gelijkgestelde instelling, dan is

daarmede de vrijheid van de studie geweld aangedaan, 't onmogelijk geworden voor extraneï examen te doen niet zoo gehandeld dat men mag verwachten de vorming van zoo goed mogelijke ingenieurs in de hand te werken.

Want iedere professor zal de teekenoefeningen leiden volgens een bepaald systeem, waarvan hij ongaarne afwijkt, ieder student zal vastgestelde oefeningen moeten doorloopen om een volgende opgaaf te krijgen, op assistentie van den Professor te kunnen rekenen. Men denke slechts aan de teekenoefeningen voor de Werktuigbouw- en Bouwkunde in de B-jaren. Is 't noodig er hier op te wijzen dat men te doen heeft met studenten van verschillende ontwikkeling, kundigheden en middelen en dus van alle niet hetzelfde mag eischen?

Naar mijne meening moet men voor hen die de teekenoefeningen aan de T. H. S. niet gevolgd hebben, en dus niet in 't bezit zijn van teekeningen waarvan officieel wordt verklaard, dat zij ze zelf hebben gemaakt, de gelegenheid open stellen bij het examen (althans prop. ex.) te toonen dat zij toch in 't bezit zijn van de kennis, die zij bij deze oefeningen zouden hebben opgedaan en die zij misschien door voorstudie of practisch-werken hebben verkregen. Deze zullen dan gespaard worden voor werklustdoodende tijdroovende herhaling.

Hierdoor zullen ook zij op tijd examen kunnen doen, die zich gedurende eenigen tijd met andere dingen hebben bezig gehouden en in de vacantie en door hard werken dezen tijd willen inhalen. Men zal hiermede bevorderen veelzijdigheid, energiek werken en tegengaan dat zij die in veel belangstellen niet slagen bij hunne studie, iets dat van groot belang is, daar dit over het algemeen de rijkst begaafden, de fijnst bewerkte zullen zijn bij wier slagen de maatschappij het meest gebaat zal worden.

Wij moeten uitgaan van het principe dat de student, die Delft verlaat, geschikt moet zijn om op te treden als ingenieur, en dat men dit niet behoeft te zijn wanneer men een diploma heeft verkregen op grond van uit het hoofd geleerde dictaten en gemaakte teekeningen.

De beste toestand lijkt mij nu dat het Corps optreedt wanneer maatregelen worden genomen die nadeelig kunnen zijn voor de ontwikkeling die het bevordert. Artikel 9, Hoofdstuk IV der Corpswet, legt aan den Senaat de verplichting op, te waken in 't algemeen tegen alles, wat de vrijheid van studie of van het studentenleven mocht bedreigen.

Dan mogen wij niet vragen, vinden de docenten dit aangenaam, maar moeten wij ons stellen op het standpunt dat deze, wanneer wij handelen naar onze beste inzichten en uit volle overtuiging, onze bemoeiingen alleen kunnen waardeeren en wanneer er onder hen een meerderheid mocht blijken te zijn die niet inzien de rechten die het Corps heeft, gegrond op zijn groote waarde, dan zullen wij krachtig moeten optreden om ons standpunt te handhaven.

Dan mag de vrees voor tegenwerking op examens ons niet weerhouden; treden wij eendrachtig op dan bestaat dit gevaar alleen voor de woordvoerders, die moeten vertrouwen op de ridderlijkheid der examinatoren en anders lijden voor een goede zaak.

De zorg voor minder principiele belangen kan dan opge-



dragen blijven aan de commissie tot behartiging van studiebelangen die, bestaande onafhankelijk van het Corps, toch hierdoor moreel en finantieel gesteund kan worden daar het Corps haar zal beschouwen als een Commissie die werkt in het belang van hare leden en daarvoor aanspraak mag maken op ondersteuning wanneer dit noodig is.

A.

## Delftsche Studenten-Bond.

In de laatstgehouden vergadering van den D. S. B. werd de volgende motie aangenomen: „De Vergadering van Vrijdag 3 Nov. 1905 draagt het Bestuur op: 1e een schrijven te richten aan den Senaat van het D. S. C. ten einde tot wederzijdsche erkenning te geraken en 2e dit schrijven te publiceeren in het S. W.”

Genoemd schrijven luidt:

Aan den Senaat van het D. S. C.

Mijne Heeren,

Het Bestuur van den D. S. B. heeft de eer zich tot u te wenden om, mocht de mogelijkheid daartoe bestaan, te geraken tot een betere, meer positieve verhouding tusschen onze beide Vereenigingen. Tot nu toe is die verhouding eene van wederzijdsche negatie. Dat hierdoor de omgang tusschen de heterogene leden ten zeerste wordt belemmerd, ligt voor de hand; maar tevens wil het ons voorkomen, dat een dergelijke toestand, die in de gegeven omstandigheden maar al te onvermijdelijk schijnt, een absoluut ongewenschte is. De eenig-afdoende oplossing, de wederzijdsche erkenning, wordt, bedriegen wij ons niet, door uwe Statuten onmogelijk gemaakt.

Het is daarom, dat we U voorstellen maatregelen te willen nemen om de eventuele moeilijkheden uit den weg te ruimen. Het zou naar onze meening reeds veel zijn gewonnen, wanneer de mogelijkheid eener wederzijdsche erkenning vaststond. Wij zullen steeds bereid worden gevonden om naar onze beste krachten de tweedracht in de Delftsche Studentenwereld te helpen verminderen.

In de overtuiging, dat U dit ons voorstel wel in ernstig beraad zult willen houden en U ons de meening Uwer vereeniging daaromtrent wel zult willen mededeelen, verblijven wij, Mijne Heeren, met de meeste hoogachting,

Het Bestuur van den D. S. B.

Namens het Bestuur, de w. n. secretaris,  
J. J. TERWIEL.

## Nog eens het Nederlandsche Volksleger.

Gaarne wil ik nog eens terugkomen op bovenstaand onderwerp, waarover de Heer G. J. Laman Trip in de maand Mei een stuk in het S.-W. publiceerde, hetwelk door mij werd beantwoord. Daar er verscheidene menschen zijn, die niet in de gelegenheid waren deze beide te lezen, zoo wil ik er nog even op terugkomen.

De Heer Trip dan stelde twee vragen:

I. Is een volksleger even goed of misschien beter dan een staand leger?

II. Zoo het antwoord op mijne eerste vraag bevestigend luidt, hoe moet men dan tot zoo'n volksleger komen?

Beiden beantwoordden wij de eerste vraag bevestigend. Ik wilde er nu nog eens wat dieper op ingaan. Eerst moet ik dan zeggen, wat ik onder een volksleger versta; en kom dan tot het volgende:

Een volksleger is een leger, samengesteld in al zijne deelen uit alle burgers van eenzelfden staat. Onder burgers verstaan we hier allen, die van het militaire bedrijf slechts gedurende eenige maanden hun vak maken. Een volksleger in dezen zin behoeft ook niet het vrijwillig dienen geheel uit te sluiten (b.v. in Zwitserland een gedeelte der officieren). In verband met het Zwitsersche leger zou ik de eerste vraag wenschen te beantwoorden en dus zal ik de eischen, waaraan ons leger zal moeten voldoen, nagaan en een begrip trachten te geven, hoever men in Zwitserland gekomen is.

Als eerste voorwaarde zou ik willen noemen, dat het volk volkomen vertrouwen in het leger stelt en dat dit ook in het leger zelf heerscht. Hiervoor is het echter noodig, dat ook het volk weet, wat het leger waard is en dus belang in militaire aangelegenheden gaat stellen.

Een volksleger werkt hiertoe reeds van zelf mee, daar een grooter deel van het volk, als thans het geval is, weten zal, wat er in het leger te koop is uit eigen ondervinding.

Verder dat de sterkte van ons leger zóó groot is, dat we, al is het dan ook op een voorloopig succes kunnen rekenen tegenover onzen machtigen nabuur. Dat dit niet geheel fictie is, zal ik u uit eenige cijfers trachten duidelijk te maken. Duitschland kan binnen 14 dagen op de Fransch-Duitsche grens 750,000 man met 3000 stukken geschut hebben en nog 2 weken later dit opvoeren tot 1,250,000 man met 3750 stukken. Wat zouden wij nu hiertegenover kunnen stellen, als we een volksleger hadden in den zin van het Zwitsersche? In 1903 waren er hier te lande 48,725 jongelingen voor de loting beschikbaar en wij mogen het gemiddeld op  $\pm$  48,000 per jaar stellen. In Zwitserland worden  $\pm$  50% van dezen afgekeurd. In 1903 werden 14% afgekeurd, waren 3% onder de maat (1,55 m.) en waren er 1500 man uitgesloten. De 2 laatste gegevens betreffen de 48,725 man; de afgekeurden slechts hen die gekeurd zijn, en dus de laagste nummers. Ik meen, dat we bij onze tegenwoordige eischen niet te laag schatten, als we zeggen dat er 25% in het geheel afgekeurd zouden worden.

We houden dan van het gemiddelde van 48,000 man nog 36,000 man per jaar over. Volgens het nieuwe wetsontwerp van de hogere Zwitsersche officieren zal de dienstplicht daar 24 jaar duren, volgens dat van het militair departement 30 jaren.

Laten we nu maar 24 jaar voor ons land houden, dan zou dit een leger geven van 864,000 man.

Dit is toch een aantal, wat in geen geval in een slechte verhouding staat tot bovengenoemde cijfers van het Duitsche leger.

Het leger zou echter ook nog aan eenige andere eischen als groote sterkte moeten voldoen. Primo is groote snelheid van mobilisatie vereischte.

Men meent in Zwitserland het geheele veldleger in 6 dagen gemobiliseerd en op ieder willekeurig punt van het land te kunnen hebben. In hoever dit mogelijk is, staat niet aan mij te beoordeelen, doch bij eene meer logische verdeeling der garnizoenen over het land, als dat tegenwoordig bij ons dikwijls het geval is, acht ik  $\pm$  eene week niet te optimistisch geschat om tenminste het leger op zijne voltallige sterkte in de nabijheid der garnizoenen te hebben. Ten tweede is voldoende geoefendheid van allen noodig. Hoe wil men op het oogenblik in Zwitserland hiertoe komen?

Zoowel het wetsontwerp van het Militaire Departement (W. O. v. h. M. D.) als dat der Hogere Officieren (W. O. d. H. O.) wil verplicht gymnastiekonderwijs gedurende den leerplichttijd (van 10 tot 15 jaar) met minstens 60 uren per jaar. Dan wil het W. O. v. h. M. D. van 16 jaar tot den dienstplichtigen leeftijd verplicht militair vooronderwijs (lichaamsontwikkeling en schieten) met 60 uren per jaar. Ieder, die dit niet minstens 2 jaren gevolgd heeft en niet tevens een diploma voor voldoende kundigheden verworven heeft, moet 15 dagen langer dienen. Het W. O. d. H. O. durft dit niet aan, omdat dit in Zwitserland bij het volk veel tegenkanting schijnt te ondervinden en daardoor eene algeheele verwerping van het ontwerp tengevolge zou kunnen hebben. Wel echter willen zij, dat de Bond gedurende deze jaren vrijwillige oefeningen steunt.

Vervolgens wil het M. D. eenen eersten oefentijd van 60 dagen (zonder bovenvermeld getuigschrift van 75) en 9 herhalingsoefeningen van 11 dagen. De hogere officieren willen eene eersten oefentijd van 80 dagen en 6 herhalingsoefeningen van 11 dagen. De dagen van opkomen en afgaan zijn in beide gevallen niet medegerekend. Men moet echter in het oog houden, dat de tegenwoordige geheele dienstdtijd 145 dagen is en het volk niets van vermeerdering hooren wil; dat men dus in verband hiermede dezen tijd niet veel durft te verlengen, hoewel velen van de noodzakelijkheid er van voor een bruikbaar leger overtuigd zijn. Dit voor de manschappen. Voor het kader en de officieren is de dienstdtijd uit den aard der zaak langer en is er ook theoretische opleiding. Hierover zal ik nu maar niet uitweiden.

Alleen wensch ik nog even op te merken, dat en tegenwoordig en in beide wetsontwerpen een artikel voorkomt, dat luidt: „Jeder Militärpflichtige ist schuldig, als Offizier oder Unter-Offizier Dienst zu leisten.” Daardoor heeft men dus de beschikking over het geheele volk om de meest ontwikkelden en de meest geschikten tot aanvoerder op te leiden.

Men zal mij moeten toegeven, dat dit een belangrijk voordeel is boven de vorming van onze aanvoerders, welke ongelukkigerwijze lang niet altijd tot deze categorie behooren.

Een derde en zeer belangrijk punt vormt de geldkwestie. Zooals velen bekend zal zijn wordt in Zwitserland een zooge-



naamde militair-belasting geheven over allen, die, om welke reden ook, niet dienen. Deze stemt ongeveer overeen met onze vermogensbelasting en varieert tusschen 6 en 3000 franc. Hoeveel deze opbrengt en hoe groot de uitgaven voor het Zwitsersche leger zijn, kan ik niet mededeelen. Gedeeltelijk is dit de zaak van den Bond, gedeeltelijk der kantons, waardoor er ook moeilijker een cijfer voor het geheel te bepalen valt. Eenige vergelijking kan ik wel geven. Zwitserland heeft met z'n 3.000.000 zielen een leger van ruim 500.000 man; de verhouding tusschen infanterie, artillerie en cavallerie is: 13 bataljons op 7 batterijen op 4 escadrons. Bij ons is deze verhouding tegenwoordig: 3 bataljons op 1 batterij op 1 escadron. De artillerie is verreweg het duurst, in verhouding is deze bij ons zwakker als de infanterie is tegenover Zwitserland en zou dus ook in verhouding ons leger goedkooper zijn. Waar dus Zwitserland een leger van een half miljoen (ongeveer  $\frac{1}{6}$  van het aantal zielen) kan onderhouden, zouden wij met 5,5 miljoen zielen ook wel een leger van bijna 1 miljoen man kunnen hebben. We moeten echter ook rekening houden met onze vloot en het koloniale leger en derhalve zou eene meer gedetailleerde en uitgebreide kennis van de kosten ook voor eene oppervlakkige berekening noodig zijn.

Tot nu toe heb ik echter slechts eene beschrijving van het Zwitsersche legerstelsel trachten te geven, doch nu rust op mij ook nog de plicht de uitkomsten er van te vermelden.

(Wordt vervolgd.)

## Commentaar op het „Antwoord” van M. K. en V. M. aan A. D.

Het zij mij vergund een enkel woord in het midden te brengen naar aanleiding van het hierboven bedoelde „Antwoord.”

Het kwam mij n.l. voor, dat de geachte polemisten elkaar niet goed begrepen.

Wanneer wij van 2 dingen zuiver zeggen, dat ze gelijk zijn, dan bedoelen we daarmee dat ze op zich zelf, zonder hunne verhouding tot de andere denkbaarheden van elk der beide, gelijk zijn. We rekenen dan de verhouding van elk der dingen tot de som der overige denkbaarheden niet een deel van dat ding zelf te zijn.

Ruimte noch tijd, ja geen enkel begrip, hebben met een beschouwde willekeurige denkbaarheid in zekeren zin te maken, wanneer we slechts de twee dingen beschouwen, ook niet de verhouding van ieder der dingen tot de buitenwereld. Wij kunnen niet zeggen dat 2 denkbaarheden wat ruimte en tijd betreft verschillend zijn, want ze zijn slechts zich zelf en niet ruimte of tijd en dus als zoodanig niet vergelijkbaar.

M.a.w. ze zijn oneindige denkbaarheid en niet hun eigen eindige toepassing, waarin ruimte, tijd of massa andere componenten van het complex zijn.

Zeggen wij nu van diezelfde 2 dingen dat ze ongelijk zijn dan bedoelen we daarmee, dat zekere eindige toepassingen van die denkbaarheden verschillend zijn. M.a.w. dat de 2 dingen, toegepast, andere uitkomsten leveren. Natuurlijk, want die andere componenten doen 't 'm juist! Voor een voorbeeld zie op één na de laatste alinea.

M. K. en V. M. laten o. a. A. D. beweren: „ . . . wanneer iets absoluut hetzelfde is als iets anders en er dus mee samenvalt, slechts van één ding gesproken mag worden en dus niet meer van twee dingen, die „hetzelfde” zijn.” Het is een tegenspraak, te beweren, dat „iets absoluut hetzelfde is als iets anders”. In dat geval is het hetzelfde ééne begrip, zij het dan in anderen vorm. Dus vervalt ook het „samenvallen”, want daarvoor zijn minstens 2 dingen noodig; en we zijn uitgegaan van één begrip dat in 2 toepassingen optrad, uit welke beide we hetzelfde begrip hebben geanalyseerd.

Het voorbeeld in de noot, die even verder volgt, is dan ook fout. Wel „vallen” in het raakpunt van een rechte lijn en een cirkel, om daar maar eens bij te blijven, 2 punten „samen”, maar geen gelijke punten. Het lijnpunt en het cirkelpunt bevinden zich wel in hetzelfde meetkundige punt, maar hebben een andere beteekenis. Het begrip „punt van een rechte lijn” is niet samengevallen met het begrip „punt van een cirkel”, maar hun toepassingen zijn samengevallen, en dit samenvallen heeft tot resultaat gehad de toepassing van het begrip „raakpunt van een rechte lijn aan een cirkel.”

In de volgende alinea wordt gezegd dat, waar A. D. een ding met zich zelf heeft vergeleken, hij dat ding als een

tweeheid heeft gedacht. Dat kan heel goed. A. D. zegt het ding eens, nog eens en dan vertelt hij, dat hij tweemaal hetzelfde ding heeft gezegd. Deze beide toepassingen zijn natuurlijk ongelijk, bijv. in tijd, maar A. D. heeft de eeuwige denkbaarheid bedoeld en die blijft dezelfde.

Ik citeer: Even verder stelt A. D. het geval, dat men iets denkt en even daarna 't zelfde denkt. Er ligt, enz. Weer een andere toepassing van het zelfde principe. De beide gedachten vallen wel is waar niet samen, d. w. z. de toepassingen verschillen in tijd. Maar de denkbaarheid waaraan gedacht is, is dezelfde. <sup>1)</sup>

A. D. noemt het begrip „hetzelfde” onafscheidelijk van het begrip „twee”. Maar dan bedoelt hij met „hetzelfde” niet, dat die begrippen niet zouden „samenvallen”. De toepassingen verschillen wel is waar, maar dezelfde denkbaarheid zit toch in beide! Dat laatste bedoelt A. D. dan ook met „hetzelfde”, maar met „niet-hetzelfde” bedoelt hij, dat die toepassingen verschillen!

A. D. heeft er natuurlijk bezwaar tegen, toepassingen van dezelfde denkbaarheid „hetzelfde” te noemen en mag dan ook wel degelijk toepassingen van dezelfde denkbaarheid „niet hetzelfde” noemen.

In den volgenden zin van A. D. lag ergens de waarheid anders dan ze werd „gevonden”. Er is mee bedoeld: Alleen als het begrip meermalen is toegepast, kan het blijken hetzelfde begrip te zijn.

Verder volgt de bollenkwesie. De laatste der drie alinea's waarin deze wordt behandeld is wel het toppunt van vindingrijke verwardheid. Dat twee dingen de toepassingen zijn van hetzelfde begrip, is in 't geheel geen reden te willen, dat de denker ze tegelijkertijd zal denken, d. w. z. en samenvallende, dezelfde, slechts één toepassing er van zal maken. Dat is een subjectieve quaestie en we hebben 't over objectieve dingen.

Wat wel goed opgemerkt is, is dat die „samenvallende” begrippen niet „gelijk” zijn, zooals A. D. 't uitdrukt, ze zijn „hetzelfde”. Maar A. D.'s subjectieve gedachte was blijkbaar juist. Verder zeggen de auteurs dat zij zich de begrippen eenigen tijd na elkaar denken. Zij laten daaruit nota bene A. D. de conclusie trekken, dat de begrippen gelijk zijn, d. w. z. dezelfde denkbaarheid. Dit nu is wel waar, maar volgt volstrekt niet uit het voorgaande.

De volgende zin is juist, als men voor „begrippen” leest „begrip, waarvan de besprokene begrippen toepassingen zijn”; dat „samenvallen” wordt dan „hetzelfde zijn”; „één begrip” wordt „hetzelfde grondbegrip”. Het „gelijkheid” slaat op de schrijffout van A. D. waar hij „gelijk” schreef in plaats van „hetzelfde”.

Schrijver dezes is het met M. K. en V. M. eens dat het onverkieslijk is, zich dubbelzinnig uit te drukken. Hij gelooft echter, dat de onduidelijkheid hier niet zoo zeer in de dubbele beteekenis van het woord schuilt, als wel in de verschillende begrippen, waarop het geacht moet worden te slaan, n.l. grondbegrip en toepassing.

Wat M. K. en V. M. de beteekenis van dat volgende behandelde zinnetje noemen, is niets anders, dan een herleiding tot een uitdrukking die niets zegt. De beteekenis is m.i.: Toepassingen van hetzelfde beginsel zijn onderling verschillend. De argumentatie hiervan vindt men in het begin van dit stuk.

A. D. zegt dat zijn aanhaling uit Cervantes een tegenspraak is. Dan is de beschuldiging van M. K. en V. M. juist. In werkelijkheid echter is het geen tegenspraak, maar een schijntegenspraak, een waarheid, wat dan ook door A. D. erkend wordt. Het kan m.i. dan ook niet dienen als argument voor de „tegenspraken” in de juistheden van prof. Bolland, want het zijn m.i. slechts schijntegenspraken.

De „dergelijke” uitspraak sticht geen verwarring bij degenen die haar begrijpen, maar meerdere diepte van inzicht en begrip, die op haar beurt weer meerdere klaarheid en strengheid aan de taal geven.

De „kleingeestigheid,” die nu volgt, is zwart; M. K. en V. M. zijn de pot en A. D. is de ketel. 't Is wel waar, wat M. K. en V. M. zeggen, maar dat geldt ook voor A. D.

In het Naschrift zegt A. D., maar hij verklaart niet. Hij gaat uit van twee dingen, die volkomen gelijk zouden

<sup>1)</sup> Natuurlijk wordt in dit geval verwaarloosd dat de lichamelijke menselijke functies dus ook de hersenen leven en zich ontwikkelen; zij komen steeds tot iets anders dan ze ooit geweest zijn. Dus kunnen de hersenen, zelfs van één mensch nooit op 2 verschillende oogenblikken precies hetzelfde denken. Men kan zich dus ook nooit weer hetzelfde voorstellen, al wordt het geringe verschil in zienswijze over 't hoofd gezien en dus noodzakelijk verwaarloosd.



zijn: een limiet die geen geval van gelijkheid in zich sluit, daar „volkomen gelijkheid” in beteekenis synoniem is met „hetzelfde.”

Blijkbaar zijn het in werkelijkheid altijd toepassingen, die vergeleken worden. Wel kunnen ze toepassingen zijn van hetzelfde begrip, maar qua toepassing zijn ze toch anders twee ongelijk.

We gaan dus uit van 2 toepassingen — denkbaarheden. Qua toepassing volkomen gelijk zijn kunnen ze niet, want dan zouden ze slechts één toepassing zijn. Ze zijn dus ongelijk.

Ze zijn toepassingen van hetzelfde begrip, dus gelijk. Bijv.: Een hoed ligt om 2 uur op de tafel. Om 2 uur 5 min. ligt hij op den schoorsteenmantel. In 't eerste geval is mijn gedachte (want ik denk en zeg de gedachte en niet den hoed) een toepassing van 't begrip hoed, die met de 2<sup>e</sup> toepassing verschilt in ruimte en tijd, maar niet in 't begrip hoed. Denk ik echter te 2 uur 5 min. aan den hoed van 2 uur, dan kunnen we de oudste en deze nieuwe gedachte beschouwen als toepassingen van een ander begrip n.l.: „hoed op de tafel, om 2 uur”. De nieuwe toepassing verschilt weer in tijd met de oudste, want ze wordt om 2.5 toegepast.

De laatste alinea's van het „Antwoord” zijn juist, behalve op één na de laatste zin. In dat geval — wanneer natuurlijk ook de overige eigenschappen gelijk zijn — zijn de dingen niet gelijk, (of ongelijk); er is maar een ding; het bleek een éénheid, het is „hetzelfde”.

Delft.

ANKER.

## Aan IJ.

Mag ik zoo vrij zijn, al ben ik niet „leerling A. D.”, te zeggen, wat ik over de door u gestelde quaestie denk?

Zoo ja, dan laat ik het hier volgen.

Als prof. Bolland zegt: „Iets is niets,” dan is dat juist, d.w.z. er ligt een waarheid in. Juist omdat men het begrip „iets” in absolute zuiverheid neemt, mag men niet zeggen: een kerktoeren, of: een algemeenheid, of: gevoel, of iets van dien aard. Het zuivere begrip „iets” kan dus op niets hoe genaamd slaan, want dan zou het immers niet het begrip „iets” zijn, maar het begrip „kerktoren,” etc. Het kan dus niets zijn.

Dit is de zin van het zinnetje, maar daarmee is natuurlijk niet gezegd, dat het begrip „iets” niet zou bestaan, onzin zou zijn. Ik geloof echter niet, dat men er het zinnetje van zou kunnen maken, dat u er van maakt.

ANKER.

## De „Eereschuld.”

„Maar — het Opperbestuur en de Regeering over Nederl.-Indië zullen dan tenminste niet langer zooals thans voor het wanhopige feit staan dat, niettegenstaande al het, de grenzen der barmhertigheid niet zelden overschrijdende „opdriven eenerzijds en het krenterig beknibben anderzijds, het evenwicht toch niet te bereiken is en zij zullen over de middelen „beschikken om een betere toekomst voor te bereiden.”

Mr. C. Th. van Deventer „Een Eereschuld.”

„De behandeling der leeningswet van 1898, waarbij Indië „opnieuw werd belast met eene schuld van 55 miljoen, nadat „het van 1831 tot 1877 aan het moederland had opgebracht „(berekening N. P. van den Berg) 528 miljoen (met rente- „bijbetaling 764 miljoen) en niettemin in 1883 was bezwaard „met een schuld van 45½ miljoen — dit schromelijk finantieel „onrecht gaf hem, (mr. v. Deventer,) in de pen, het Gids-artikel „van Augustus 1899 („Een Eereschuld” — J.) dat bij de meer „ontwikkelde zoo heftig insloeg als wellicht geen geschrift over „Indië na Multatuli's Max Havelaar”.<sup>1)</sup>

Wat is de Eereschuld? Op welke gronden berust zij? Op welke argumenten beroepen zich de tegenstanders? Zal werkelijk de aflossing dier schuld Indië zoo niet er weer geheel bovenop helpen, dan toch belangrijk bijdragen tot de economische verheffing?

<sup>1)</sup> Mr. P. Brooshooft: „De Ethische koers in de koloniale politiek” blz. 14.

Het beantwoorden dezer vragen zij het doel van dit artikel. De Eereschuld omvat de bedragen sinds 1867—1877 als „bijdragen” door Nederland gevorderd, vermeerderd met de bekende „30 miljoen”, de door Indië tot heden toe betaalde renten voor de beide leeningen van 1883 en 1898 en 6 jaar rente betaald aan de Handelsmaatschappij.

Dit is dunkt mij, de eerste vraag, zij het dan ook in 't kort, beantwoord.

Het antwoord op de andere vragen, waarbij ook de eerste nader zal worden bekeken, is niet zoo eenvoudig en zal dus meer tijd eischen.

We zullen echter, vooral met 't oog op de beperkte plaatsruimte van het S. W., zoo beknopt mogelijk zijn.

Bij de behandeling van de leeningswet van 40 miljoen, ten behoeve van Indië, onder het vorig ministerie, was de eisch van „scheiding der financiën”, om Indië in staat te stellen zelfstandig leeningen te sluiten, schering en inslag.

Kwam die eisch dan aan den eenen kant van voor Indië onverdachte zijde, aan den anderen werd ze ook vernomen van kamerleden die . . . de ethische koers niet altijd bewandeld hebben en die dus als het ware de eereschuld bevestigden.

Als n.l. scheiding van financiën bepaald noodig is, om Indië zelfstandig te doen leenen, dan moet men bekennen, dat de vroegere leeningen eenvoudig zijn gesloten in strijd met de wet die de scheiding niet erkende.

Dit vooral is een teer punt geweest. Had Nederland geld noodig en had Indië „overvloed” (al was dit laatste dan ook tengevolge van allerlei maatregelen, die wij onmogelijk kunnen goedpraten), welnu, dan moest Insulinde bijspringen voor den nood van het moederland. („Indië en Holland zijn één”).

Dan dacht men er niet aan voor Nederland een leening te sluiten en de renten daarvan speciaal door Nederland te laten opbrengen. O, Neen! Dan kwam de „eenheid” op de proppen.

Hoe het met die „eenheid” is te rijmen dat de wetgever decreeteerde dat Indië aan Nederland rente had op te brengen van allerlei schulden (daargelaten of het bedrag dier schulden wel in orde was), dit is nooit goed opgehelderd en kan trouwens ook niet verklaard worden.

Maar stonden we tegenover het omgekeerde geval, had Indië nood, dan kwam het moederland nooit te hulp krachtens die fraaie „eenheid”, dan sloot Nederland een leening ten behoeve dier koloniën en berekende daarvan zorgvuldig de rente om die door Indië te laten betalen („Nederland en Indië zijn twee”).

Waaruit komen die schulden van Indië aan Nederland voort? Ter beantwoording dezer vraag moeten wij teruggaan tot de overname van de Oost-Indische Compagnie door den Staat. De Compagnie toch had vele schulden die nu natuurlijk ook ten laste van Nederland kwamen; samen ± 140 miljoen.

Dit bedrag werd geboekt op de debetzijde van Indië in 1836 maar Nederland vergat ook eens „de inventaris” op te maken. Voor die miljoenen kreeg Holland een uitgebreide kolonie, het had dus waar voor zijn geld gekregen, men kon het dus beschouwen als een koop(je). Nu zal iedereen, die iets koopt, er voordeel van willen hebben, zoo b.v. zal hij die zijn geld in huizen steekt enz., eene rente berekenen. Dit deed Nederland echter niet. Behalve de rente werd de geheele som van 140 miljoen terugggevorderd.

Had men deze echter alleen terugggevorderd, desnoods nog met een billijke rente, men zou er veel tegen kunnen hebben, maar om, nadat de sommen reeds lang waren terugbetaald, toch maar voort te gaan met het heffen van rente is zeker niet te verdedigen.

Reeds Dr. Van Hoëvell riep in de Kamer uit: „die Indische schuld is reeds lang afgedaan” maar men wilde niet hooren.

Doch ziet, in 1865 bewijst de heer De Waal onverbiddelijk, dat die schuld reeds in 1839 was afgelost en dat men dus onrechtvaardig 26 jaar lang Indië had gedebiteerd.

Letten wij nu eens op het gehalte der schulden. Ik citeer letterlijk uit het 7<sup>e</sup> deel „Aanteekening omtrent koloniale onderwerpen” van De Waal.<sup>2)</sup>

„Derhalve heeft de Nederlandsche wetgever van 1839 tot en met 1864 jaarlijks gedecreteerd dat Java aan Nederland krachtens bestaande schulden had op te brengen de rente van:

„een kapitaal van 140 miljoen waaronder wij met alle moeite slechts uiterlijk 10 miljoen konden vinden als werkelijk door Java verschuldigd;

„een kapitaal van 30 miljoen, waaronder minstens 6, die Java niet genoot;

„een kapitaal van 21 miljoen à 4 pct. of 2½ miljoen à 4 pct. en 14,8 miljoen à 5 pct. waaromtrent hij, wetgever, in 1836 zelf verklaarde, dat de kolonie in de rechten trad van

<sup>2)</sup> blz. 137 en volgende.

(Zie vervolg Tweede Blad.)



# TWEEDE BLAD

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD  
van 9 NOVEMBER 1905. No. 6.

het Amortisatie-syndicaat, hetwelk die som aan het rijk had voorgeschoten;

„diverse kapitalen ten bedrage van f 32.700.000 à 5 pct., welke het Rijk volgens de eigen uitdrukking der wetten van 24 April 1836 n<sup>o</sup> 12, 11 Maart 1837 n<sup>o</sup> 11, 27 Maart 1838 en 22 December 1838 van de koloniën leende, om later met renten aan de koloniale geldmiddelen te worden teruggegeven.

Dit is de zoo vaak gewraakte „rentepost” van 9.800.000, waarvan zelfs de Minister Van Bosse in de kamer verklaarde: „die O.-I. schuld heeft veel van een fictie.”<sup>3)</sup>

En welke argumenten had men tegenover „den” rentepost?

„In het nauw gebracht beriepen zij zich op het voordeel van zulke koloniale schuld bij verovering van de kolonie door een Europeeschen vijand.”<sup>4)</sup>

Zeër terecht roept de heer De Waal uit: „Alsof de veroveraar onze fraaie vordering gaaf zou erkennen.” Ja zelfs hooren wij den oud-Gouverneur-Generaal Rochussen op de bedenkingen van de Heeren Franssen van de Putte en A. van Rijkevorsel Hzn. de volgende verklaring afleggen:

„Wanneer het moederland alleen die f 9.800.000 genoot, dan zou men waarlijk hier geen belastingen kunnen afschaffen, geen groote werken kunnen aanvangen, geen staatsschuld verminderen.”<sup>5)</sup>

Zoo werd er met het recht van Indië gesold. En hierbij komt nog het bedrag door Indië opgebracht krachtens de batigslot politiek. Het totale bedrag dat Nederland zuiver (na aftrek van alle uitgaven) van Indië heeft getrokken (1831—1877) wordt door Mr. N. P. van den Berg berekend op f 528 miljoen „dit saldo stijgt bij het in rekening brengen van enkelvoudige rente op den voet van 4 percent tot f 1080 miljoen en van 5 percent tot f 1207 miljoen. Samengestelde interest tegen 4 percent brengt het saldo op f 1329 miljoen en tegen 5 percent op f 1585 miljoen.”<sup>6)</sup>

Het kan natuurlijk niet anders of een dergelijke politiek, die slechts het belang van Nederland op 't oog had, moest na zich sleepen de armoede, de ellende, den honger van Indië. Het cultuurstelsel, uitgedacht om Nederland van een hinderlijken lastpost te ontslaan, ontaardde in een stelsel van winstbejag.

De indigo-cultuur putte den grond uit, koffietuinen werden op geheel ongeschikte plaatsen aangelegd, het volk werd gedwongen tegen veel te lage loonen (ook bedroeg dit loon wel eens niets) cultuurplichten te vervullen.

Steeds was de roep: Geld! Geld! Men scheen de ellende die op Java steeds hooger steeg niet eens te bemerken; men dacht er niet aan dat art. 56 van het R. R. (de Indische Grondwet!) eenvoudig ter zijde werd gesteld (en nog wordt genegeerd, o! bijslagstelsel.)

Ja, Jhr. Mr. H. C. van der Wijck moest in 1865 vertellen: „Het is ongelooflijk maar toch waar: een batig saldo ten behoeve van Nederland kan niet worden verkregen dan ten koste van Indië.”<sup>7)</sup> „Eerst wanneer Nederland van het batig slot zal hebben afgezien, wordt herstel in Indië mogelijk.”<sup>8)</sup>

Zoo zien wij eindelijk aanbreken den 1<sup>en</sup> Januari 1867, den datum, waarop de Comptabiliteitswet in werking trad.

Zij die door een wet nog rekenden op een waardig slot, na het onwaardige verleden, vonden zich bitter teleurgesteld. De zaak werd op denzelfden voet voortgezet. (Wordt vervolgd.)

J.

<sup>3)</sup> N. P. v. d. Berg „Debet of Credit” blz. 37.

<sup>4)</sup> Zie De Waal t. a. p. blz. 138.

<sup>5)</sup> Mr. N. P. v. d. Berg „Debet of Credit,” blz. 38.

<sup>6)</sup> Mr. N. P. v. d. Berg, t. a. p. blz. 58 (in een noot).

<sup>7)</sup> Jhr. Mr. H. C. van der Wijck „Onze koloniale staatkunde” blz. 28.

<sup>8)</sup> Jhr. Mr. H. C. van der Wijck, t. a. p. blz. 29.

## De Kleine Johannes.

2<sup>e</sup> Deel.

Over het algemeen is het oordeel over het 2<sup>e</sup> deel van de Kleine Johannes ongunstig. Onze letterkundige critici hebben verklaard, dat dit deel de vergelijking met het eerste niet heeft kunnen doorstaan en het meerendeel van het publiek, getrouw aan zijn gewoonte, heeft zich aangesloten bij dit afkeurende oordeel. Men meent dat Van Eeden dit deel niet zoo zorgvuldig bewerkt heeft, men verwijt hem dat de karakters van de verschillende personen slechts vluchtig geschetst zijn en daar tusschen door mompelt

men van schrijvers, zooals Hildebrand, die na het succes van het eerste boek geen goed werk meer geschreven hebben.

Ik geloof dat degenen, die zoo oordeelen, Van Eeden en zijn werk miskennen. Van Eeden is niet iemand, die een 2<sup>e</sup> deel schrijft omdat hij meent het publiek daarmee genoeg te doen, maar hij schrijft omdat hij nieuwe dingen te zeggen heeft.

Hij wil laten zien hoe uit de Kleine Johannes met zijn schoone idealen, zijn poëtischen aanleg, zijn kalme en tevreden natuur is gegroeid een man, die, zonder zich te storen aan het oordeel van de menigte, een vast levensdoel heeft gekozen, naar wat hem waar en goed scheen.

Hij wil laten zien hoe uit het kleine, zwakke, poëtische jongetje, de lieveling van zoovelen, is gegroeid een man als Van Eeden, die elken dag het zware werk van den landman verricht om met een gerust geweten zijn brood te kunnen eten.

Van Eeden wil aan de lezers, die hem bewonderen als schrijver en laag stellen als mensch, laten zien, welke oorzaken het zijn geweest, die hem zoo gemaakt hebben; hij wil verantwoordten als mensch tegenover zijn medemenschen, wat hij heeft gedaan gedurende zijn leven.

Hoe merkwaardig, dat iemand, die een zoo hoog doel beoogt, zoodanig wordt beoordeeld.

In het 1<sup>e</sup> deel ontmoet de kleine Johannes personificaties van natuur, van wetenschap en van kunst; in het 2<sup>e</sup> deel maakt Johannes kennis met verschillende soorten menschen, die hem trachten mee te voeren naar hun levensdoel en zijn eigen overtuiging raakt hij kwijt.

Maar Johannes moet nog bereiken dien hoogen ontwikkelingstoestand, waarin Van Eeden nu verkeert, dat hij durft steunen op zijn eigen meening en handelen naar zijn eigen overtuiging, onverschillig hoe de wereld er over denkt.

Zoover brengt Johannes het in het 3<sup>e</sup> deel.

C.

## Aanteekeningen over kritiek.

Wanneer iemand zich zet tot het schrijven van een beoordeeling, van een of ander litterair werk, dan is die daad behalve voor hem zelve nog voor twee andere personen van belang, n.l. voor den toekomstigen lezer en voor den schrijver van het beoordeelde werk.

Een groote verscheidenheid van gevallen kan zich nu voordoen. Graag stelde ik drie hoofdgroepen op den voorgrond.

a. Het is den criticus alleen er om te doen, weer te geven zijn persoonlijke indrukken, ontvangen door het werk, en dit in een zoo zuiver en zoo hoog mogelijk proza, met nieuwe beelden en in een nieuwen vorm.

Het boek bracht hem in geestverrukking, in toorn of in een stemming waarin hij er behoefte aan heeft, zijn gevoel boven zijn verstand aan het woord te laten. M. i. worden zoodanige stukken beter gerangschikt onder lyrisch proza dan wel onder kritiek.

b. Het is mogelijk dat de kritiek-schrijver zich opwerpt om het boek bij zijn lezers aan te prijzen, de reden daarvan kan zijn financieel belang óf clubgeest, misschien ook nog enkele andere, dergelijke schrijverij is misschien het best te plaatsen onder rubriek: reclame-proza, en als weinig litterair genre mag ik dit misschien buiten verdere beschouwing laten.

c. Mogelijk is ook dat de beoordeelaar zich in het bijzonder wendt tot den schrijver van 't beoordeelde werk, dit is dan haast altijd vermanend of terechtwijzend; ook wel berispelend. Redenen kunnen zijn: weer clubgeest en financieel belang maar ook persoonlijke naijver en daarnaast nog tal van menselijke eigenschappen meer, die men in een hoogstaand mensch niet vindt; alle critici zijn dát.

Wanneer toch vindt je eigenlijk eens een kritiek waarin de schrijver erkent of laat voelen dat de besproken auteur in sommige opzichten boven hem staat; logisch gevolg is een nieuw synoniem

criticus = übermensch.

Van dit soort kritiek wilde ik betoogen dat ze óf thuis behoort in een particuliere correspondentie, of ik wilde ze plaatsen in een hoekje: verwaande-schoolmeesters-proza en ik weet eigenlijk niet of dat hoekje van onze litteraire pronkkamer wel zoo klein is als menigeen zou wenschen.

Dat dikwijls verschillende gedeelten van éenzelfde kritiek thuis behooren in verschillende van de hier vóórop gestelde hoofdafdeelingen zal menschen, die eenigszins bekend



zijn met de groote moeilijkheid van de litteraire classificatie wel niet verwonderen. Ook niet te verwonderen is dat niemand een van de bovengenoemde soorten voor ideale kritiek zal houden. Ik weet wel dat er een neiging is, groep *a* daarvoor te houden maar, lyrische kritiek, dat wil er toch nog niet erg bij mij in, want het eenige verschil met gewone lyriek is in den grond niets anders dan dat niet een geliefde de oorzaak is van heerlijke aandoeningen of machtigen toorn, maar eenvoudig een boek, verder verandert er niets.

Ideale kritiek, (al is 't bereiken onmogelijk, het streven er naar is in ieder geval loffelijk) behoort rekening te houden met de 3 personen, die er belang bij hebben; het moet zijn:

uitend voor den schrijver,  
leidend voor den auteur,  
inleidend voor den lezer.

Uitend voor den schrijver.....

Ik bedoel hiermede dat een criticus iets moet voelen van dien scheppingsdrang, die den kunstenaar aanspoort tot werken, hem voortdrijft tot scheppen; iets moet er in hem trillen, een nieuwe gedachte moet in hem lichten, maar daarnaast moet hij hebben een vasten wil en een helderziend oog, een klaar verstand.

Neen, niet wetenschapsmensch moet hij wezen alleen, ook niet alleen kunstenaar, maar van deze twee.

Het is mogelijk dat eens een geleerde schreef of schrijven zal een ideaal-kritiek, maar op het oogenblik, dat hij schreef, zal hij niet uitsluitend geleerde geweest zijn, en het is juist het oogenblik van scheppen, dat voor het werk van het grootste belang is.

Leidend voor den auteur.....

De verhouding van beoordeelaar tot beoordeelde is een heel bijzondere, meestal een onaangename.

Dat dit niet noodzakelijk is, behoeft zeker geen betoog.

Niet noodzakelijk is ook de schoolmeesterige verhouding van meerdere tot mindere, want deze is altijd voor een even nadenkend lezer min of meer belachelijk.

De taak van den criticus ten opzichte van den auteur is: deze aan zichzelf te ontdekken, hem te doen zien, waar zijn talent het krachtigst zich uitsprekt en welke zijn zwakke punten zijn.

Waar de criticus geleerde is, zal hij raad kunnen geven, van welke schrijvers de auteur het meest zal kunnen leeren, om door lectuur te leeren beseffen, wat hem zelve ontbreekt.

Waar de criticus zelf kunstenaar is, daar zal hij raad kunnen geven over zelfontwikkeling, zelfontdekking van nieuwe krachten in den mensch.

Inleidend voor den lezer.....

Ik bedoel met lezer de persoon, die zoowel de kritiek als het beoordeelde werk zelve leest. Even wilde ik opmerken, dat er een bepaald soort van menschen bestaat, die alleen de kritieken lezen en zodoende een aardige salon-litteratuurkennis opdoen, waarmee ze bij iedere voorkomende gelegenheid pronken.

Wat zulke menschen betreft, hun zwijgen zou goud kunnen zijn — maar — hun spreken is lang geen zilver.

Voor den werkelijk ernstigen lezer kan het vooraf lezen van een kritiek, het genot van 't werk zelf verhoogen, doordat hij eenigszins in de gedachtengang daarvan is ingeleid, en er daardoor dikwijls veel in kan waardeeren, wat anders misschien zijn aandacht ontsnapt zou zijn.

Amsterdam.

DE J.

## Prof. Mr. M. W. F. Treub voor de Debating-Club.

Woensdag 15 November a.s. zal prof. Mr. M. W. F. Treub voor de Debating-Club de volgende stellingen verdedigen.

I.

Onder den invloed van de natuurrechtelijke leer der staatsonthouding is de Staat in West-Europa gedurende het grootste deel der 19e eeuw een klassestaat der bourgeoisie geweest.

II.

De uitsluiting van een deel der arbeidende klasse van het kiesrecht is daarvan een in onze hedendaagsche toestanden niet meer passend overblijfsel.

III.

De hedendaagsche Staat heeft tot taak organiseerend in de maatschappelijke verhoudingen in te grijpen.

IV.

Dat ingrijpen komt in de eerste plaats aan de arbeidende klasse ten goede.

V.

Het leidt tot beperking van het persoonlijk eigendomsrecht naar inhoud en gebied en tot vermindering der ongelijkheid in de maatschappelijke ontwikkelings- en bestaansvoorwaarden der verschillende klassen van het volk.

VI.

Daardoor werkt de Staat mede tot tempering van den klassenstrijd.

VII.

Opheffing van het persoonlijk eigendomsrecht van de productiemiddelen heeft dat ingrijpen niet ten doel en zal het, ook in de toekomst, niet tot gevolg hebben.

Waar prof. Treub de welwillendheid heeft, voor onze vereeniging te komen verdedigen, daar mag voorzeker wel verwacht worden, dat een groot aantal leden aanwezig zal zijn. Ten eerste, omdat de vraag: „welke is de taak van den Staat op het gebied der maatschappelijke verhoudingen?” in onzen tijd zich meer dan eenige andere op den voorgrond dringt en ten tweede omdat juist prof. Treub de verdediger is. Want, wie reeds vroeger het genoeg had, zijne klare lezing over Staatsexploitatie van spoorwegen aan te hooren of zijne verdediging van stellingen over Dr. A. Kuyper's antithese bij te wonen, zal met ons zeer zeker van oordeel zijn, dat weinige woordvoerders zóo helder en overtuigend hunne gedachten in woorden weten te brengen als prof. Treub.

De vergadering zal des avonds te half acht aanvangen op de leeszaal der S. P. Alle leden van het D. S. C. hebben toegang; voor zooverre zij niet lid der Debating-Club zijn, worden zij door hunne aanwezigheid geacht, zich als lid op te geven. Waar de contributie slechts f 1.— per jaar bedraagt (zonder entree) kan dit voor niemand een bezwaar uitmaken.

Moge de avond van 15 November een groot percentage der corpsleden in de leeszaal bijeen vinden en mogen vooral de jongeren deze gelegenheid benutten om kennis te maken met de Delftsche Studenten-Debating-club.

J. H. TELDERS.

## Haar Terugkeer.

Tooneelspel in 3 bedrijven.

Opgevoerd door het Gezelschap VAN EUSDEN, op Donderdag 2 Nov., in de Schouwburgzaal van Stads Doelen, Delft.

„Haar Terugkeer” is schijnbaar het werk van iemand, die zijn handwerk verstaat en die tevens bij tijden méér is dan handwerksman.

Het stuk houdt, behalve in 't begin, zéér bezig, men kan zich moeilijk aan den gang van gebeurtenissen op 't tooneel onttrekken; men zou b.v. niet gemakkelijk de zaal kunnen gaan rondkijken, het ontroert bij tijden zelfs eenigszins. Als bewijs hiervoor haal ik niet aan gesnutter van dames en juffrouwen in de rijen van toeschouwers, daar dit niets bewijst en het enkele aanschouwen van een klein kindje-alleen in een gróót bed op 't tooneel, geschikt is waterlanders bij gevoelige juffers te voorschijn te roepen.

Maar ofschoon niet den indruk makend een kunstwerk te zijn, gaf het stuk ons wel wat om mee naar huis te nemen en hinderde het zeker niet als zoovele van 't soort door onbelangrijke onbenulligheid.

Want 't soort — 't is er een waar ik me maar niet goed mee kan verzoenen.

Jammer verder, dat het stuk eenigszins den drakerigen kant uittrok en te veel gewerkt werd met uiterlijkheden, die een gemakkelijk succes bij 't groote publiek noodzakelijk maken.

Neem nu eens een klein popje van een kind — laat dat naar bed gebracht worden in een voor Kerstmis versierde kinderkamer — laat een weggelopen moeder, die het kindje vijf lange jaren niet gezien heeft, het in 't zwakke schijnsel van een nachtlampje weerzien, omhelzen, knuffelen — laat dat alles geschieden op 't tooneel, maar 't tooneel krek een gewone kamer — laat de nog steeds de moeder liefhebbende, maar door háár verlaten zijnde vader binnenkomen — háár zien — mijn God — je moet al een heel ongevoelig mensch zijn, als je dan niet wat raar van binnen wordt. — Waarom? — Om het kunstwerk niet — om het spel ook niet — maar om de bloote voorstelling, om het geschiedenisje, om het gebeurlijke — zooals men



in een kinematograaf het naar en huiverig vindt, een lijk uit 't water te zien halen, of iemand te zien doodsteken.

Deze ontvoering is dan ook in 't minst niet fêl, maar oppervlakkig.

Overigens vind ik het uit alle mogelijke oogpunten af te keuren kleine kinderen op 't tooneel te brengen — verder om ze, daar aangeland, te laten spreken — en nog erger door ze, het werkelijk mooie — dat gelegen is in het zien van een gewoon kindje in een gewoon bedje, onder gewone omstandigheden — door tooneelmatige, onechte voorstelling te doen ontheiligen.

Men heeft na afloop van „Haar Terugkeer” eenigszins het gevoel van een arbeider die ter verkwikking een moorddadige draak is gaan zien, waarin gestoken is en gewurgd, zoodat de plassen op 't tooneel lagen.

„Haar Terugkeer” is de moderne draak voor moderne menschen.

Maar toch heb ik er wel vrede mee gehad, met dat stuk. 't Was niet heël mooi en niet heel leelijk, 't was wât opwindend en wat spannend — men leest tegenwoordig zeer veel boeken die in kunstwaarde er aan gelijk zijn — en 't doet overigens veel meer goed dan kwaad.

Het spel?

Mijnheer en mevrouw Tartaud weer buitengewoon. Mej. Mauhs — zôo-zôo — de heer De Jong — als altijd — ijverig, maar niet veel bereikend, eigenlijk wel goed voor dit stuk, en verder mevr. v. Eysden en vele anderen zeer voldoende in kleinere rollen.

Wat spel aangaat een mooie avond.

Bedroevend wederom het aantal studenten. Vijf, zegge vijf. —

V. B.

## Bloemlezing uit de gedichten van Albrecht Rodenbach.

Uitgave L. J. VEEN, Amsterdam.

Het is een verheugend feit, dat men somtijds het mooie vindt. Tot voor korten tijd, hoevelen van ons kenden Albrecht Rodenbach méer dan bij naam?

En toen plotseling een klein groen boekje de wereld in kwam — een boekje vol uitverkoren gedichtjes van Albrecht R., toen ging er door velen een huivering van blijde verrassing.

Een nieuwe dichter! — Helaas, helaas, dat hij jong gestorven is, dat hij nog lang niet altijd wás op de hoogte waarop enkele van zijn versjes wijzen dat hij kòn komen.

Een nieuwe dichter — maar met zijn vinden, de getuigenis van zijn verlies. — Het is zoo smartelijk waar we de dichters goed, zeer goed zouden kunnen gebruiken, aangezien er nu schier geen dichter leeft die Holland's tale hoog houdt.

Ach er zijn er zoo genoeg, die zoeken, zoeken en in verblindung van hun gezoek schoonschijnende glaasjes oprapen in waan van diamanten te zien; er zijn er zooveel die men uitkrijt voor groot een dichter en die niets zijn dan doodvoelende verstijfde rijmers.

Ik weet, er zijn er velen die schoone dingen maakten, maar de te late toejuiching der menigte is blijven doorgalmen na hun sneven, en in de oneerlijkheid van hun pogen thans hebben zij recht op dichtersnaam verloren.

Zoo bijv. Kloos, Van Eeden en velen.

Het stemt ons daarom blij een jonge man te zien, die schier onbekommerd om het hoe, zingt, zingt, als een merel in de lentelucht; zijn klanken — gaan — gaan — gaan — hij ziet ze gaan en zingt uit pure klankblijheid wéer en wéer.

Toch heeft Albrecht Rodenbach niet véel gemaakt, dat volmaakt is. In deze gansche bloemlezing vind ik veel niet van een opperste schoonheid, maar alles is natuurlijk en òok in zijn tekortkomingen.

Er is een klank in Rodenbach, die in Guido Gezelle óok is — een blij gezonken vreugde — die in de bewustheid der regels manifesteert; en toch is Rodenbach nog als een leerling van Guido Gezelle — en deze in verhouding tot hem een meester.

Als ongerept mooi noem ik „De Zwane”, beginnend:

Des hemels spiegel, mild en frisch,  
de lucht in 't ronde lavend,  
daar ligt de vijver maagdelijk schoon  
in stillen zomeravond.

Rodenbach beloofde de zangerigste dichter te worden in het Hollandsch.

Hoor:

Het drijven natten wolkskens  
van zonnelicht doorboomd.  
De jongeling ziet ze drijven  
en droomt . . .

En onbewust elk wolksken na  
drijft zachtkens een fantasia,  
doch in de ruimte smelten beï,  
voorbij, voorbij,  
voorbij.

Het drijven blanke zeilen  
waar 't meer den hemel zoomt.  
De jongeling ziet ze drijven  
en droomt . . .

En onbewust elk schipken na  
drijft zachtkens een fantasia,  
doch over zee verzinken beï,  
voorbij, voorbij,  
voorbij.

Het drijven wondere beelden  
van toovermacht omstroombd.  
De jongeling ziet ze drijven  
en droomt.

En elk omstraalde beelt'nis na,  
ijlt jagend een fantasia,  
doch naar de Lèthè spoeden beï,  
voorbij, voorbij,  
voorbij.

Albrecht Rodenbach was een goed mensch, want hij was een kunstenaar: wie bij lezing van bovenstaand versje — ik zeg „versje” maar 't is geen verkleining — veel schooner als het is dan gansche tegenwoordige eposen — wie bij lezing niet iets voelt trillen — of niet trillen, want 't is niet te zeggen wât — die is te slecht voor poëzie.

Hugo Verriest schreef een bewonderende — zelfs mooie — voorrede.

Delft.

V. B.

## BERICHTEN EN MEDEDEELINGEN.

### DELFT.

Het Bestuur der Debatingclub „Logika” (D. S. B.) heeft zich als volgt geconstitueerd:

A. C. KOPPEJAN,	President.
A. F. MELJER,	Secretaris.
IJ. BROUWERS,	Penningmeester.
W. F. GISOLF,	Bibliothecaris.

### SNJEUNTOJOUNSELSKIP „FRISIA”.

Snjeuntojoun, 11 fen Slachtmoanne, jierdei fen Frisia, om 10 úre: dikyte, (Girre, skinke e. s. f.) op 'e Soc. Phoenix (middeis 4 úre in swiet slokje by de foarsitter O. D. 24).

## CORRESPONDENTIE.

PH. S. Uw stuk zal geplaatst worden, indien gij uwen waren naam bekend maakt aan de redactie, die desverlangd het geheim van het pseudoniem bewaart.

Aan A. D. Uw stuk na redactie-vergadering ontvangen.

Aan A. D. en M. K. en V. M.

Om de mogelijkheid van een einde aan het debat te voorzien, kunnen wij aan A. D. en M. K. ieder hoogstens 1/2 kolom over het onderwerp in quaestie toestaan.

DELFTSCHE RED.

Aan „JACK”. Wil s. v. p. uw naam bekend maken. Stukken, waarvan de inzender onbekend is, kunnen niet geplaatst worden.

AMSTERD. RED.

## A G E N D A.

### DEN HAAG.

Vrijdag 10 Nov. Ned. Tooneel: „Het jubileum”; 8 uur.

Zaterdag 11 Nov. Fransche Opera: „Mignon”, met medewerking van Sigrîd Arnoldson; 8 uur.

Diligentia: Concert van het Parijsch strijkkwartet; 8 uur.  
Woensdag 15 Nov. Schouwburg. Tournée Baret: „L'ange du foyer”; 8 uur.

### ROTTERDAM.

Vrijdag 10 Nov. Grootte Schouwv.: „Haar terugkeer”; 8 u.



**REEDS OVER 14 DAGEN**  
 begint de **trekking** der **3%** Ned. Effecten Premieleening.

HOOFPRIJS f 100,000 in Contanten.

$\frac{1}{4}$  Aandeel f 17,50.  $\frac{1}{10}$  Aandeel f 7,—.  $\frac{1}{20}$  Aandeel f 3,50.

Verkrijgbaar bij **VAN DUIJSEN & Co., Den Haag.**

Kantoren: TOUSSAINTKADE 18-19 en HUYGENSPARK 1b, b/d Wagenbrug.

Te Delft bij den Heer D. E. LEUPEN, Markt 73, Hoofd-Collecteur.

## Bericht voor H.H. Corpsleden.

Ter gelegenheid van het 10e LUSTRUM van het D. S. C. in 1898 verscheen:

### Geschiedenis van het Delftsch Studentencorps 1848-1898 door H. J. VERHELLOUW, C. I.,

Oud-Lid van het D. S. C.

Dit prachtwerk is versierd met een aantal platen, o. a. de portretten van de oprichters van het Corps, de insignes en vaandels der corpsverenigingen, de leeszaal en de eetzaal van de Societeit Phoenix, de conversatiezaal van de S. P. tijdens de bloemkoolspeech in 1898, de terreinen van Laga en Weerbaarheid, de zaal van Odin enz.

**Prijs, uitsluitend voor Corpsleden, f 2,50.**

De Bloemlezing uit den Delftschen Studenten-Almanak 1876-1898 is **uitverkocht.**



**S. BRUIGOM,**  
 Bloemenmagazijn en -kweekerij  
**HOUTTUINEN.**

Telefoon interc. N<sup>o</sup>. 6.

**Bouquetten, Kranzen, Versieringen enz.**  
 Speciaal ingericht tot verzending.

## MOTORRIJWIEL

„ALL RIGHT”,  $2\frac{3}{4}$  P. K.,  
 model 1905, met veerende voorvork, zeer weinig bereden,  
 nog bijna nieuw, **zeer goedkoop ter overname**  
**aanbieden.**

Adres MOLSLAAN No. 68a.

**AANGEBODEN:**  
 een Koffietafel en een Eettafel,  
 voor **4 à 5 personen.** OUDE DELFT 84.

**GELEGENHEID voor Koffie- en Eettafel**  
**34 KOORNMARKT 34.**  
 Uitzending van Diners.

## TEEKENSCHRAGEN.

De ondergeteekende beveelt zich beleeft aan **voor**  
**het maken van TEEKENSCHRAGEN, solied**  
**en sterk voor f 2,50,** voor H.H. Studenten.

Adres J. M. F. IJSSELING, Timmerman,  
 Breestraat 32, Werkplaats: Gasthuissteeg 7.

**STEEDS VERKRIJGBAAR:**

**PILSENERBIER** op Champagne  
 flesschen met kurksluiting  
**à 18 cents per flesch.**  
**OLD SCOTCH WHISKY.**

Aanbevelend,

**H. NIJHOFF, Oude Delft 192.**

## EGLISE WALLONNE.

Service tous les dimanches à 10 heures et demie.

Tegen 1 December a. s. **te huur aangeboden:**  
**een groote Zit- en een Slaapkamer,**  
 beiden aan de straat gelegen. (Uitsluitend zonder Pension).  
 Adres VERVERSDIJK 16, over de Choorstraat.

**Te huur aangeboden** op een der netste standen  
 van Delft een zeer mooi gemeubileerde

## Zit- en Slaapkamer,

liefst zonder Pension.

Brieven onder No. 4019s-w aan het Bureau van dit Blad.

**AANBEVELING tot het**  
**verhuren van Piano's en Orgels.**  
 F. J. RAAR, Nieuwstraat 6.

## Passage-Bureau

**J. DE KUYSER & ZONEN,**  
 Oude Delft 229 en 231.

Stv. Mij „Rotterdamsche Lloyd”,  
**via Rotterdam-Marseille.**

Stv. Mij „Nederland”,  
**via Amsterdam-Genua.**

Alle informatiën zoowel voor passagiers als voor ver-  
 zending van goederen kosteloos verkrijgbaar.

## DELFTSCHE LIMONADE-SIROPEN.

**AARDBEIEN, ANANAS, CITROEN,**  
**FRAMBOZEN, GRENADINE, KERSEN,**  
**MANDARIJN en SINAASAPPEL,**  
 per flesch f 0,75, 6 flesschen franco door Nederland.

Aanbevelend,

**W. DE HOOGH.**

Nieuwe Langendijk 50, DELFT.